

Nr 176.

Godkänd av första kammaren den 16 maj 1929.

Godkänd av andra kammaren den 16 maj 1929.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för beredande av nybyggnad för statens historiska museum och övriga under vitterhetsakademiens inseende ställda statssamlingar m. m. jämte två i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 95.)

Till Konungen.

I den till riksdagen den 4 januari 1929 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Eders Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkten 73, föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående nybyggnad för statens historiska museum och övriga under vitterhetsakademiens inseende ställda statssamlingar, i riksstaten för budgetåret 1929/1930 för ändamålet beräkna ett extra reservationsanslag av 40,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 15 februari 1929 dagtecknad proposition, nr 98, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden sistnämnda dag, föreslagit riksdagen att dels medgiva, att det av förutvarande positionsartilleriregementet hittills disponerade kasernområdet jämte den därå befintliga kasernbyggnaden samt tillhörande stallflyglar må — under förutsättning av sådana ändringar i den för området nu gällande stadsplanen, som departementschefen i statsrådsprotokollet angivit — reserveras för statens historiska museum, vitterhetsakademien och andra under nämnda akademi ställda statssamlingar ävensom för andra statliga museer och kulturella institutioner eller ock statsinstitutioner i övrigt, vilka enligt Eders Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut må komma att framdeles förläggas till byggnader å ifrågavarande tomtkomplex; dels ock för utlysande av arkitekttävlan om förslagsritningar till sådana ändrings- och nybyggnadsarbeten, som äro erforderliga för en förflyttning av statens historiska museum och övriga under vitterhetsakademiens inseende ställda statssamlingar till ifrågavarande område, ävensom för uppgörande av detaljritningar i samma hänseende m. m. för budgetåret 1929/1930 under riksstatens åttonde huvudtitel anvisa ett extra reservationsanslag av 40,000 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehått två likalydande motioner, (I: 249 och II: 387), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte med avslag å Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 98 besluta att i skrivelse till Eders Kungl. Maj:t anhålla om ny utredning angående lämplig plats till förläggning av i propositionen åsyftade byggnader.

Kravet på en förbättring av statens historiska museums och därtill hörande institutioners lokalförhållanden synes riksdagen välgrundat. Samlingarnas inrymmande, såsom nu är fallet, på delvis vitt skilda ställen och under stark trångboddhet försvårar uppenbarligen i hög grad deras utnyttjande för forskningsändamål. Detta är en betydande olägenhet. Men härtill kommer, att genom nu berörda lokalsvårigheter en enligt riksdagens mening mycket viktig sida av museets uppgift icke kan komma till sin rätt, den nämligen att tjäna såsom en central bildningsinstitution för den del av den svenska allmänheten, som hyser intresse för och önskar vidga sitt vetande i fråga om våra kulturminnen, en synpunkt, som jämväl departementschefen tillagt stor betydelse. Särskilt på grund av de nuvarande lokalernas bristande ändamålsenlighet har museets möjligheter i berörda hänseende ej kunnat mer än i relativt ringa grad göra sig gällande.

Riksdagen måste därför finna det synnerligen påkallat, att staten skriker till åtgärder, som kunna sätta museet i stånd att på ett fullt tillfredsställande sätt fylla sina uppgifter i forskningens och folkbildningens tjänst.

Av handlingarna i ärendet framgår, hurusom flera olika förslag varit å bane med avseende å museets förläggning. Biologiska museets tomt, områdena omkring Nordiska museet, galärvarvet, statens tomt i Nobelparken och positionsartilleriregementets kasernområde hava alla varit under ingående diskussion, och på sistone har i de i ämnet väckta motionerna framkastats tanken på Hagaparken såsom förläggningsplats.

Ses denna fråga uteslutande ur ekonomisk synpunkt, är det klart, att blicken kommer att riktas mot mera perifera delar av staden eller dess omgivningar, där tomtmarken har ett mindre värde. Det torde dock få anses befogat, att vid bedömandet av detta spörsmål tillbörlig hänsyn toges till den speciella karaktären hos den institution, varom nu är fråga, och de särskilda uppgifter, för vilka den har att verka. Tillmätas dessa senare synpunkter skäligen betydelse, måste det, enligt riksdagens mening, te sig såsom mindre önskvärdt att placera museet i en utkant av staden eller måhända utanför dess gränser. Det nära sambandet mellan Nordiska museets och statens historiska museums arbetsuppgifter tala för att de båda institutionerna ej hållas lokalt alltför vitt åtskilda. Museets av riksdagen ovan såsom mycket betydelsefull angivna natur av en även för allmänheten avsedd bildningsinstitution synes riksdagen även göra museets förläggning till en så vitt möjligt central plats i huvudstaden särskilt angelägen. Ur nu berörda synpunkter synas de ifrågasatta tomterna å Djurgården och det föreslagna kasernområdet ungefär lika godtagbara. Men under det att mot Djurgårdsområdena vägande invändningar av andra skäl framkommit, har be-

träffande kasernområdets lämplighet för ändamålet nära nog fullständig enighet uppnåtts bland de myndigheter, som, representerande skilda statsintressen, haft att säga sitt ord i saken. Kasernområdet ligger nära Nordiska museets anläggning, det har vidare ett relativt centralt och lätt åtkomligt läge i staden, och slutligen finnas redan å området byggnader, vilka kunna, visserligen med nödiga omändringar, komma till användning för det tilltänkta ändamålet.

Obestridligt är ju, att marken här har ett mycket högt försäljningsvärde och att det därför kunde sättas i fråga, om ej med hänsyn till den inkomst, staten skulle kunna bereda sig genom upplåtelse av tomter för bostadsbyggande, man borde, trots platsens påtagliga lämplighet för det ifrågavarande ändamålet, avstå från tanken på museets förläggning hit och i stället uppsöka annan, billigare förläggningsplats. Riksdagen har vid övertvägande härav kommit till den slutsatsen, att exploateringssynpunkterna böra få träda tillbaka. Riksdagen har därvid letts av en stark önskan, att en lösning av förevarande, ur kultursynpunkt viktiga fråga nu må vinnas på ett sätt, som av ovan angivna skäl måste betecknas såsom mycket lyckligt för den sak det gäller, men riksdagen har vid sitt ståndpunkttagande ej heller kunnat undgå att taga ett visst intryck av vad från departementschefens sida anförts angående läget på tomtmarknaden med hänsyn till förestående utbud av tomter å staten tillhörig mark å Ladugårdsgärde samt Stockholms stads egna exploateringsplaner. Ensamt det område å Ladugårdsgärde, som avses till försäljning, omfattar en så betydande areal som omkring 800,000 kvm. kvartersmark. Det synes även riksdagen mindre tillrådligt, att under sådana förhållanden ytterligare belasta tomtmarknaden med nya försäljningsobjekt för den närmaste framtiden. Härtill kommer, att det synes ganska ovisst, huruvida det skall bliva möjligt att finna någon annan plats, som, jämte det att den väl lämpar sig för ändamålet, tillika kan med mindre kostnad för staten disponeras för museets förläggning.

Riksdagen vill alltså ansluta sig till förslaget om statens historiska museums förläggande till ifrågavarande kasernområde. Eders Kungl. Maj:t har ifrågasatt, att hela området skulle reserveras i främsta rummet för museala och andra kulturella institutioner men även för statsinstitutioner i övrigt, som efter närmare utredning kunde befinnas böra förläggas dit. Riksdagen vill icke förneka, att tanken på att till denna plats samla närbesläktade kulturinstitutioner, särskilt museala och dem närstående, förefaller tilltalande, och flera av de framkomna planerna i detta avseende synas kunna erbjuda en tillfredsställande lösning av byggnadsfrågor, som förr eller senare måste bliva aktuella. Emellertid kan riksdagen icke finna tillräckliga skäl föreligga att redan nu, innan dessa planer på områdets utnyttjande tagit fastare form, reservera området i dess helhet på föreslaget sätt. Det torde vara tillfyllest att för närvarande så sker allenast beträffande den del av området öster om Grevmagnigatans förlängning, som enligt byggnadsstyrelsens förslag skulle omfatta ett enda kvarter med en yta av sammanlagt 26,707 kvadratmeter. Vad den återstående till en areal av 8,812 kvadratmeter uppgående tomtmarken angår, torde frågan om dess användning tills vidare böra hållas öppen. Enligt byggnadsstyrelsens be-

räkningsnorm skulle sistnämnda tomtområde äga ett värde i närvarande stund av omkring 1,760,000 kronor.

Med sin nu angivna ståndpunkt till förlägningsfrågan finner riksdagen det av motionärerna framställda yrkandet om avslag å Eders Kungl. Maj:ts förslag samt påkallande av ny utredning rörande förlägningsplatsen icke kunna vinna riksdagens bifall. Vad särskilt beträffar det av motionärerna påpekade förhållandet, att riksgäldskontoret jämlikt 1918 års riksdags beslut av tillfälliga lånemedel täckt det förskott å 1,586,729 kronor 36 öre, som på sin tid av statskontoret utbetalts för uppförande av nytt kasernetablissemang för livgardet till häst och som avsetts att i sinom tid gäldas genom inflytande försäljningsmedel för ifrågavarande kasernområde, vill riksdagen framhålla, att riksdagen icke kan finna denna omständighet i och för sig utgöra något hinder för att reservera kasernområdet till användning för statens egna byggnader. Skulle området i dess helhet komma att reserveras, på sätt som föreslagits, torde visserligen, såsom motionärerna påpeka, nämnda fordran böra täckas genom anslag på riksstaten. Riksdagen har emellertid, såsom nämnt, ansett frågan om den väster om Grevmagnigatan belägna, till ett försäljningsvärde av 1,760,000 kronor uppskattade markens användning böra tills vidare stå öppen, och vid sådant förhållande föreligger ingen anledning för riksdagen att i detta sammanhang taga ställning till spörsmålet om beloppets täckande.

Vad angår det av byggnadsstyrelsen i samråd med riksantikvarien utarbetade byggnadsprogrammet, har detta ju icke någon definitiv karaktär utan avser allenast att giva en föreställning om möjligheterna att för museet använda tomten och de därvarande gamla byggnaderna. Riksdagen anser sig emellertid icke böra underlåta att påpeka, att den framlagda byggnadsplanen synes riksdagen väl omfattande. Särskilt synes det riksdagen, att alltför rikliga utrymmen upptagits till administrationslokaler. Riksdagen vill betona angelägenheten av att vid ett framtida utarbetande av det definitiva byggnadsförslaget begränsningar i största möjliga mån eftersträvas samt att det noga tillses, att å området redan befintliga byggnader effektivt utnyttjas.

Mot det äskade beloppet å 40,000 kronor för utlysande av arkitekttävlan samt för uppgörande av detaljritningar m. m. har riksdagen intet att erinra.

I likhet med departementschefen finner riksdagen lämpligt att från och med den 1 juli 1929 kasernbyggnaderna med tillhörande område ställas under byggnadsstyrelsens förvaltning.

Under återopande av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förslag

dels medgivit, att den i byggnadsstyrelsens skrivelse till Eders Kungl. Maj:t den 19 januari 1928 angivna, öster om Grevmagnigatans förlängning belägna, 26,707 kvadratmeter omfattande delen av det av förutvarande positionsartilleriregementet hittills disponerade kasernområdet jämte den därå befintliga kasernbyggnaden samt tillhörande stallflyglar må — under förutsättning av sådana ändringar i den för området nu gällande stadsplanen, som departementschefen angivit i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 15

februari 1929 — reserveras för statens historiska museum, vitterhetsakademien och andra under nämnda akademi ställda statssamlingar ävensom för andra statliga museer och kulturella institutioner eller ock statsinstitutioner i övrigt, vilka enligt Eders Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut må komma att framdeles förläggas till byggnader å ifrågavarande område;

dels ock för utlysande av arkitekttävlan om förslagsritningar till sådana ändrings- och nybyggnadsarbeten, som äro erforderliga för en förflyttning av statens historiska museum och övriga under vitterhetsakademiens inseende ställda statssamlingar till ifrågavarande område, ävensom för uppgörande av detaljritningar i samma hänseende m. m. för budgetåret 1929/1930 under riksstatens åttonde huvudtitel anvisat ett extra reservationsanslag av 40,000 kronor.

Stockholm den 16 maj 1929.

Med undersåtlig vördnad.
